

РЕДАКЦІЙНА РАДА:

О. Д. Крупчан, доктор юридичних наук, професор (**голова ради**),

М. К. Галянтич, доктор юридичних наук, професор
(**заступник голови ради**),

О. О. Бакалінська, доктор юридичних наук, професор,

О. А. Беляневич, доктор юридичних наук, професор,

Ю. П. Бурило, доктор юридичних наук,

Г. В. Буяджи, доктор юридичних наук, доцент,

Вільям Еліот Батлер, доктор юридичних наук, професор (США)

О. М. Вінник, доктор юридичних наук, професор,

А. Б. Гриняк, доктор юридичних наук, професор,

Б. В. Деревянко, доктор юридичних наук, професор,

О. В. Дзера, доктор юридичних наук, професор,

Ю. О. Заїка, доктор юридичних наук, професор,

О. В. Зайчук, доктор юридичних наук, *О. С. Захарова*, кандидат юридичних наук, професор

В. В. Комаров, доктор юридичних наук, професор,

О. В. Кресін, доктор юридичних наук, *Н. С. Кузнєцова*, доктор юридичних наук, професор,

О. І. Нелін, доктор юридичних наук, професор,

О. П. Орлюк, доктор юридичних наук, професор.

В. Д. Прима, доктор юридичних наук, професор,

О. В. Совгіря, доктор юридичних наук, професор,

М. О. Теплюк, доктор юридичних наук,

О. О. Штефан, доктор юридичних наук.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

О. Л. Копиленко, доктор юридичних наук, професор (**голова колегії**),

В. С. Ковальський, доктор юридичних наук, доцент

(**заступник голови колегії**),

М. К. Галянтич, доктор юридичних наук, професор,

В. В. Кочин, кандидат юридичних наук, доцент,

О. Д. Крупчан, доктор юридичних наук, професор,

Р. А. Майданик, доктор юридичних наук, професор,

В. М. Махінчук, доктор юридичних наук, професор,

С. В. Бобровник, доктор юридичних наук, професор,

П. С. Берзін, доктор юридичних наук, професор,

В. А. Васильєва, доктор юридичних наук, професор,

В. В. Костицький, доктор юридичних наук, професор,

А. В. Коструба, доктор юридичних наук, професор,

О. Ф. Мельничук, доктор юридичних наук

Л. Г. Матвєєва, доктор юридичних наук, професор,

Н. В. Міловська, кандидат юридичних наук, доцент,

Л. М. Ніколенко, доктор юридичних наук, професор,

Н. П. Шишкова, доктор юридичних наук, професор (Чеська Республіка).

Журнал рекомендовано до друку Вченою радою Науково-дослідного інституту приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака Національної академії правових наук України (протокол № 7 від 28.06.2023).

© Юрінком Інтер, 2023

EDITORIAL COUNCIL:

- O. D. Krupchan*, Doctor of Laws, Professor (**Chairman of the Council**),
M. K. Galantych, Doctor of Laws, Professor
(**Deputy Chairman of the Council**),
O. A. Bakalinska, Doctor of Laws, Professor,
William Elliott Butler, Doctor of Laws, Professor (USA),
O. A. Belianevich, Doctor of Laws, Professor,
Y. P. Burilo, Doctor of Law, Associate Professor,
G. V. Buyadzhi, Doctor of Laws, Professor,
A. B. Grinyak, Doctor of Laws, Professor,
B. V. Derevyanko, Doctor of Laws, Professor,
O. V. Dzera, Doctor of Laws, Professor,
V. V. Komarov, Doctor of Laws, Professor,
O. V. Kresin, Doctor of Laws,
N. S. Kuznetsova, Doctor of Laws, Professor,
O. I. Nelin, Doctor of Laws, Professor,
A. P. Orlyuk, Doctor of Laws, Professor,
V. D. Prima, Doctor of Laws, Professor,
O. O. Stefak, Doctor of Law, Associate Professor,
O. V. Sovgyrya, Doctor of Laws, Professor,
M. O. Tepliuk, Doctor of Laws,
O. M. Vinnik, Doctor of Laws, Professor,
O. V. Zaichuk, Doctor of Laws,
Y. A. Zaika, Doctor of Laws, Professor.
O. S. Zakharova, Candidate of Laws, Professor

EDITORIAL BOARD:

- O. L. Kopylenko*, Doctor of Laws, Professor (**Chairman of the Board**),
V. S. Kovalsky, Doctor of Laws, Associate Professor
(**Deputy Chairman of the Board**),
M. K. Galantych, Doctor of Laws, Professor,
V. V. Kochin, Candidate of Laws, Associate Professor,
A. D. Krupchan, Doctor of Laws, Professor,
M. A. Maidanyk, Doctor of Laws, Professor,
V. M. Mahinchuk, Doctor of Laws, Professor,
S. V. Bobrovnik, Doctor of Laws, Professor,
P. S. Berzin, Doctor of Laws, Professor,
V. A. Vasylieva, Doctor of Laws, Professor,
V. V. Kostitsky, Doctor of Laws, Professor,
A. V. Kostruba, Doctor of Laws, Professor,
O. F. Melnychuk, Doctor of Laws
L. G. Matveeva, Doctor of Laws, Professor,
N. V. Milovska, Candidate of Laws, Associate Professor,
L. M. Nikolenko, Doctor of Laws, Professor,
N. P. Shyshkova, Doctor of Laws, Professor (Czech Republic).

The Academic Council of the Research Institute for Private Law
and Entrepreneurship named after Academician F. G. Burcha of the National Academy
of Legal Sciences of Ukraine (Protocol No. 7 from 28.06.2023)

ЗМІСТ

ШЛЯХИ РОЗВИТКУ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Махновський Д. С. Питання адаптації законодавства Європейського Союзу до законодавства України щодо використання даних наукових досліджень 6

ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО ТА ПРОЦЕС

Пожоджук Р. В. Доцільність виокремлення вразливих споживачів у контексті диференціації фізичних осіб – споживачів 14

Цюра В. В. Істотні умови та особливості укладення інвестиційних договорів: цивілістичний погляд 23

Солоха О. В. Особливості застосування примусових заходів під час примусового виконання ухвал у цивільних справах 31

Щербак С. В. Преюдиція судових актів, ухвалених у кримінальному провадженні та у справі про адміністративне правопорушення як підстава звільнення від доведення у цивільному судочинстві. 39

КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО

Триньова Я. О. Про екстремізм та необхідність встановлення кримінальної відповідальності за нього 48

РЕЦЕНЗІЯ

Ковальський В. С. Рецензія на монографію Вербенського М. Г., Кулика О. Г., Наумової І. В. та ін. «Кримінальна ситуація в Україні в умовах війни: основні тенденції. 2022 рік» 57

Драпушко Р. Г., Горінов П. В. Рецензія на книгу академіка Віктора Андрушенка «У пошуках свободи. Історіософія української культури від найдавніших часів до наших днів» 57

CONTENTS

WAYS OF DEVELOPMENT OF THE LEGAL SYSTEM OF UKRAINE

Makhnovsky D. S. The issue of adapting the legislation of the European Union to the legislation of Ukraine regarding the use of scientific research data 6

CIVIL LAW AND PROCEDURE

Pozhodzhuk R. V. The expediency of identifying vulnerable consumers in the context of differentiation of natural persons – consumers..... 14

Tsiura V. V. Essential Conditions and Features of Concluding Investment Contracts: a Civilistic View 23

Solokha O. V. Peculiarities of application of coercive measures in the course of enforcement of judgements in civil cases 31

Shcherbak S. V. Prejudice of judicial acts adopted in criminal proceedings and in administrative offense cases as a ground for exemption from evidence in civil judiciary 39

CRIMINAL LAW

Trynyova Ya. O. About extremism and the need to establish criminal liability for it 48

REVIEW

Kovalskyi V. S. Review of the monograph of M. G. Verbenskyi, O. G. Kulik, I. V. Naumova, and others. «Criminal situation in Ukraine during the war: main trends. 2022» 57

Drapushko R. G., Horinov P. V. Review of the book by academician Viktor Andrushchenko «In search of freedom. Historiosophy of Ukrainian culture from ancient times to the present day» 57

ли засоби переконання, роз'яснення, стимулювання. Ухвалення судом відповідного рішення про застосування примусового заходу повинно обґрунтовуватися низкою об'єктивних підстав, які повинні відповідати критеріям доцільності з точки зору неможливості вирішення ситуації в інший спосіб без застосування примусового заходу. При чому ці критерії мають бути об'єктивними, тобто підтверджуватися фактами, в тому числі доказами, викладеними в клопотанні про застосування такого заходу.

Цей механізм є складним, передбачає наявність великої кількості складових елементів та на теперішній час не має системного регулювання ні в Цивільному процесуальному кодексі України (далі — ЦПК України), ні в законодавстві у сфері виконавчого провадження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання застосування примусових заходів під час примусового виконання судових рішень у цивільних справах було предметом дослідження таких вчених як С. Бичкова, В. Комаров, О. Штефан, В. Тertiшніков, В. Кройтор, М. Гетьманцев, Н. Сергієнко та ін. Проте, у доктрині цивільного процесуального права все ж недостатньо дослідженою залишається проблематика особливостей застосування примусових заходів під час примусового виконання ухвал суду. Чинне законодавче регулювання примусових заходів при виконанні ухвал на цій стадії має суттєві недоліки, які не дозволяють повною мірою розкрити їх потенціал.

Метою дослідження є визначення проблем застосування примусових заходів під час примусового виконання ухвал суду в цивільних справах та розробка відповідних законодавчих пропозицій їх подолання.

Виклад основного матеріалу дослідження. Примусове виконання ухвал можливе щодо будь-якої ухвали, яка постановляється судом в цивільній справі та передбачає наявність обов'язку відповідача, позивача чи третьої сторони вчинити дії з метою всебічного вирішення цивільно-правового конфлікту. Якщо існує такий обов'язок в резолютивній час-

тині, то така ухвала може бути виконана в спосіб, який накладає додаткові зобов'язання на боржника, що пояснюється вже специфікою відносин в сфері виконавчого провадження. Отже, до того моменту, поки виникає можливість чи необхідність примусового виконання ухвали відносини між сторонами у справі, учасниками у справі та судом регулюються цивільно-процесуальним законодавством. Як тільки виконання ухвали не здійснюється особою добровільно у встановлений спосіб та строки, тоді він набуває правосуб'єктність учасника відносин з приводу виконавчого провадження, а ухвала виконується в примусовому порядку.

Слід зауважити, що окрім власне примусового виконання ухвал, які вже постановлені судом, ним можуть постановлятися також ухвали, яким суд зобов'язує в межах існуючого виконавчого провадження або в межах існуючого обсягу зобов'язань особи, які визначені в ухвалі, (наприклад, при затвердженні мирової угоди), нею не виконуються. Тому, суд постановляє ухвали, якими застосовує додаткові заходи державного примусу, серед яких найбільш дієвими ми вважаємо: 1) привід боржника (ст. 438 ЦПК України); 2) примусове проникнення до житла чи іншого володіння особи (ст. 439 ЦПК України); 3) тимчасове обмеження у праві виїзду за межі України (ст. 441 ЦПК України) [1].

На теперішній час у науці цивільного процесуального права відсутній єдиний підхід до розуміння юридичної природи та сутності заходів процесуального примусу. С. Бичкова [2, с. 319], В. Комаров [3, с. 374], В. Тertiшніков [4, с. 132] схильні розглядати процесуальний примус як спосіб забезпечення порядку та недопущення прав учасників процесу. М. Гетьманцев [5, с. 73] О. Штефан [6, с. 117], В. Кройтор [7, с. 38] пропонують розуміти процесуальний примус як форму цивільної процесуальної відповідальності за недотримання встановлених правил судочинства.

Вважаємо, що головне питання, яке виникає під час реалізації таких приму-

сових заходів за ухвалами суду у цивільних справах стосується визначення обсягу повноважень суду, визначення меж застосування державного примусу, а також забезпечення, на доктринальному рівні, а потім і на рівні методологічної визначеності в правозастовчій практиці, уніфікованого механізму застосування примусових заходів.

Досліджуючи привід боржника в процесі примусового виконання ухвал суду, слід констатувати його недостатню ефективність та оперативність. Системний аналіз положень ст. 438 ЦПК України демонструє обмеженість суб'єктів виконання ухвали про привід боржника виконавцями. З об'єктивних причин відсутності належного правового інструментарію у виконавців для фактичної реалізації приводів, останні змушені в подальшому залучати до їх виконання органи національної поліції. Чинна норма визначає занадто бюрократизовану процедуру виконання приводу і до виконання ухвали про привід доцільно залучати не виконавців, а саме органи Національної поліції України, при чому оминаючи інстанцію Державної виконавчої служби чи приватного виконавця. Тобто ми пропонуємо передбачити можливість прямого спрямування ухвали про привід боржника або привід особи-відповідача, до ухвалення рішення по суті. Також, відповідно до ч. 2 ст. 438 ЦПК України [1] суд має витребувати дані про боржника у виконавця, але це теж не завжди ефективно, оскільки найкраще обізнаним про місце перебування боржника може бути стягувач, тобто позивач. Іншими словами пропонується суттєво розширити також джерела визначення судом потенційного місця проживання або перебування особи, щодо якої застосовується примусовий привід до суду. Зібравши всю інформацію, суд постановляє ухвалу, яку спрямовує до органів Національної поліції України через судового розпорядника в той же день, а сама ухвала підлягає виконанню протягом двох днів. При цьому в ухвалі слід зазначити, що у випадку неможливості її виконання через відсутність боржника або відповідача

(тобто особи, яка підлягає примусовому приводу) за адресами вказаними в ухвалі, органи Національної поліції повинні оголосити таку особу наступного ж дня у розшук.

Враховуючи викладене вище, нами обґрунтовується необхідність викладення ст. 438 ЦПК України у такій редакції:

«Стаття 438. Оголошення розшуку відповідача, боржника або дитини, примусовий привід боржника

1. Застосування примусових заходів з розшуку відповідача, боржника або дитини, привід відповідача та/або боржника оголошуються за місцем проживання (перебування) відповідача, боржника або дитини або за останнім відомим місцем їх перебування.

2. Суд витребує від сторін у справі, учасників справи, виконавця та/або органів Національної поліції за місцем проживання (перебування) відповідача, боржника та/або дитини необхідні документи для вирішення питання про примусовий привід чи оголошення розшуку.

3. Суд постановляє ухвалу про застосування заходів з розшуку відповідача, боржника або дитини, примусовий привід відповідача, боржника протягом трьох днів з моменту знаходження такого клопотання від позивача або виконавця.

4. В той же день через судового розпорядника ухвала про застосування заходів з розшуку відповідача, боржника або дитини, примусовий привід відповідача, боржника передається в органи Національної поліції відповідно до територіальної юрисдикції.

5. Ухвала про застосування заходів з розшуку відповідача, боржника або дитини, примусовий привід відповідача, боржника виконується органами Національної поліції протягом двох днів з дня надходження. У випадку, якщо за вказаними в ухвалі адресами не вдалося знайти відповідача, боржника або дитину, то наступного дня після закінчення строку на її виконання особа, вказана в ухвалі оголошується органами Національної поліції в розшук.»

Більш суперечливим, але і більш дієвим з точки зору досягнення цілей